

2019-04-18
S2019/01921/FST (delvis)

Socialdepartementet

Statskontoret
Box 396
101 27 Stockholm

Uppdrag att genomföra en myndighetsanalys av Statens institutionsstyrelse

Regeringens beslut

Regeringen ger Statskontoret i uppdrag att genomföra en myndighetsanalys av verksamheten vid Statens institutionsstyrelse (SiS) i enlighet med Statskontorets modell för myndighetsanalyser. Statskontoret ska:

- analysera hur Statens institutionsstyrelse fullgör sitt uppdrag,
- analysera hur interna och externa faktorer påverkar myndighetens möjligheter att fullgöra sitt uppdrag, med fokus på faktorer som är särskilt viktiga för ett effektivt och rättssäkert genomförande av verksamheten,
- analysera verksamhetens organisation och ledningens styrning och uppföljning av verksamheten,
- analysera samverkan med andra aktörer som är relevanta för SiS förutsättningar att fullgöra sitt uppdrag.

Myndighetsanalysen ska syfta till att identifiera utvecklingsbehov och föreslå åtgärder som förstärker och utvecklar SiS förmåga att fullgöra sitt uppdrag.

Statens institutionsstyrelse ska bistå Statskontoret med underlag och information för analysen.

Statskontoret ska vid genomförandet av uppdraget utgå från befintlig lagstiftning för verksamheten och oförändrad ansvarsfördelning mellan stat, kommun och region. Analysen ska inte omfatta finansieringsmodellen och förslag ska vara statsbudgetärt neutrala. Vid genomförandet av uppdraget ska Statskontoret beakta pågående utvecklingsarbete på SiS. Statskontoret ska hålla Regeringskansliet (Socialdepartementet) informerat under uppdragets

genomförande. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 31 mars 2020. Redovisningen ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har.

Ärendet

Behovet av en översyn

SiS har sedan myndigheten bildades 1993 (prop. 1992/93:61 om ändrat huvudmannaskap för vissa institutioner inom ungdomsvård och missbruksvård) varit föremål för flera granskningar och översyner. Det har emellertid förflutit en längre tid sedan verksamheten senast var föremål för någon översyn. De uppdrag om översyn av SiS verksamhet som regeringen gav Statskontoret och Ekonomistyrningsverket 2009 respektive 2010 är de senaste översyner som gjorts på uppdrag av regeringen. Dessa uppdrag var dock avgränsade till en översyn av myndighetens finansieringsmodell.

Kärnverksamheten vid SiS bedrivs vid myndighetens 23 särskilda ungdomshem och elva LVM-hem som alla finns placerade runt om i landet. Den geografiskt spridda verksamheten ställer höga krav på organiseringen av verksamheten och ledningens förmåga att planera, styra och följa upp verksamheten. SiS verksamhet har under senare år präglats av stora förändringar. Detta gäller framför allt den kraftiga ökningen i efterfrågan på vård. Detta har ställt myndigheten inför betydande utmaningar. Att öka antalet vårdplatser kräver åtgärder avseende bl.a. lokaler och förmågan att behålla, rekrytera och utbilda personal. Frågor om rekrytering och utbildning är av särskild vikt då personalens kompetens är av grundläggande betydelse för vårdens kvalitet. Den höga efterfrågan på vård har också inneburit hög beläggning vilket i sin tur inverkat på möjligheterna att anvisa plats och differentiera vården efter barnet, den unges eller klientens behov. Den höga beläggningen har också påverkat arbetsmiljön på hemmen. Utifrån de senaste årens förändringar finns det anledning att göra en analys av verksamheten, bl.a. för att utröna om nuvarande organisering och styrning av verksamheten fortsatt svarar mot verksamhetens behov.

SiS har särskilda befogenheter för att genomföra vården vid de särskilda ungdomshemmen och LVM-hemmen. Vård under tvång ställer höga krav på rättssäkerhet och att verksamheten bedrivs så att barnens, de ungas och klienternas rättigheter tillgodoses. Frågor om tvångsbefogenheter, rättssäkerhet och de placerades rättigheter, inte minst barnens rättigheter, har också

varit i fokus under en längre tid. Regeringen har vidtagit en rad åtgärder för att öka rättssäkerheten, delaktigheten, tryggheten och säkerheten för de barn, unga och klienter som är placerade på SiS. Det har handlat både om ändrad lagstiftning (prop. 2017/18:169 Stärkt rättssäkerhet vid genomförande av särskilda befogenheter på särskilda ungdomshem och LVM-hem) och uppdrag till myndigheten bl.a. avseende barnets rättigheter och användandet av tvångsbefogenheter. Trots regeringens åtgärder, och de åtgärder SiS själva vidtagit, har det återkommande rapporterats om brister i verksamheten, bl.a. av Inspektionen för vård och omsorg och Justitieombudsmannen. En analys av verksamheten kan bidra med att identifiera åtgärder som stärker SiS arbete med styrning och uppföljning i frågor om tvångsbefogenheter, rättssäkerhet och barnets rättigheter.

Samverkan

För att säkerställa att de barn och unga och klienter som vårdas vid SiS får sina behov av vård och andra insatser tillgodosedda är SiS beroende av väl fungerande samverkan med andra aktörer. Samverkan med placerande kommuners socialtjänst är av grundläggande betydelse men också samverkan med skola och med hälso- och sjukvården, inte minst den psykiatriska vården är av stor vikt för att möta barns, ungas och klienters samlade behov av vård och andra insatser. Samverkan med andra aktörer innebär en särskild utmaning för SiS, då verksamheten är spridd över landet, vilket innebär många kontaktytor mot bl.a. olika regioner och skolhuvudmän. Frågan om hur samverkan med andra aktörer kan förbättras och stärkas ska ingå i analysen av verksamheten.

Stärka pågående utvecklingsarbete

En förutsättning för att analysen ska bidra till att förstärka och utveckla SiS förmåga att planera, styra och följa upp verksamheten är att den beaktar pågående utvecklingsarbete på SiS. SiS har bl.a. ett utvecklingsprojekt, SiS 2020, för en mer differentierad och specialiserad vård. SiS ingår också i regeringens kunskapslyft för barnets rättigheter och har ett pågående arbete

med att utveckla den praktiska tillämpningen av barnets rättigheter i verksamheten.

På regeringens vägnar

Lena Hallengren

Miriam Söderström

Kopia till

Statsrådsberedningen
Finansdepartementet/Budgetavdelningen
Statens institutionsstyrelse
Riksrevisionen